

1 **Til behandlingen i representantskap:**

2

3 Under følger fylkesstyrets forslag til høringsinnspill fra Oslo MDG til nytt
4 stortingsprogram for 2017-2021. Forslaget er basert på hundrevis av innspill
5 innsendt fylkesstyret fra lokallag og enkeltmedlemmer. Fylkesstyret har strukket seg
6 til det lengste for å ta stilling til alle endringsforslag som har kommet inn, inkludert de
7 som innkam etter fristene for vår behandling.

8

9 Fylkesstyret har i sin behandling gjort en prioritering av hvilke innspill vi mener er de
10 viktigste fra et Osloperspektiv. At et forslag ikke er tatt med betyr derfor ikke
11 nødvendigvis at styret er uenig i forslaget.

12

13 Høringsinnspillet starter med noen overordnede innspill før vi kommer med punktvis
14 endringsforslag og tilleggsforslag for hvert underkapittel. Noen steder har vi også
15 valgt å understreke punkter vi mener det er viktig at beholdes i utkastet.

16

17 Kontroversielle saker og dissenser

18 Der styret oppfatter at det er større uenigheter i partiet har vi valgt å sette opp
19 alternativene slik at vi sender inn høringsinnspill med stemmetall på hvert alternativ.

20

21 Dette mener vi vil være den beste måten for programkomiteen å få en
22 temperaturmåling på hvordan de kontroversielle sakene ligger an i partiet.

23

24 Saksgang på representantskapet

25 På representantskapet går vi igjennom høringsinnspillet seksjon for seksjon, med
26 debatt om endringsforslag og kontroverser/dissenser før vi går til avstemning og
27 behandler eventuelle endringsforslag.

28

29 Endringsforslag til høringsinnspillet

30 Endringsforslag til høringsinnspillet må være konkrete og spesifisere hvor man skal
31 endre. For å sikre en god behandling på møtet foreslår styret at frist for
32 endringsforslag er midnatt **torsdag 27. oktober** (natt til fredag) og at forslag må
33 sendes inn via dette skjemaet: <https://goo.gl/forms/QXv2ciB04tenRxng2>

34

35

36

37 Denne informasjonen og oppdatert informasjon finner du også ved å klikke deg inn
38 på "Representantskap 29. oktober" på <http://oslo.mdg.no/representantskap>

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53 **Innspill fra Oslo MDG til nytt stortingsprogram for 2017-2021**

54 Oslo MDG takker for muligheten til å komme med innspill til nytt stortingsprogram for
55 2017-2021. Vårt innspill er utformet basert på en bred prosess i Oslo MDG.

56 Enkeltmedlemmer og lokallag har hatt mulighet til å sende inn sine innspill til
57 fylkesstyret. Basert på innspillene som er kommet inn har fylkesstyret utformet et
58 forslag til høringsinnspill, som deretter er behandlet i representantskapet.

59

60 Høringsinnspillet starter med noen overordnede innspill før vi kommer med punktvis
61 endringsforslag og tilleggsforslag for hvert underkapittel. Noen steder har vi også
62 valgt å understreke punkter vi mener det er viktig at programkomiteen beholder i det
63 endelige forslaget til stortingsprogram.

64

65 **Overordnede innspill**

66 ● Vi ønsker at programmet innledes med en visjon, der de store linjene tegnes
67 og hovedprinsippene/grunnlaget for politikken vår er med.

68 ● Vi ønsker oss en prioriteringsliste, noe a la Oslo sitt program for perioden
69 2015-2019: "Dette er våre kjerne/hovedsaker", og "dette er
70 kjerne/hovedsakene i dette kapittelet".

71 ● Det er viktig å forklare rammen for dokumentet. Vi er i 2017, og kan ikke se
72 fremtiden. Vi er villige til å oppdatere vår politikk dersom det for eksempel
73 skulle skje teknologiske gjennombrudd (etter modell fra prinsippprogrammet).

74 ● Om kortkapitlene generelt: Det er viktig å få med en kort diagnose av
75 situasjonen på feltet i innledningen, men den må være kort og konsis. Den
76 konkrete politikken må stå i konkrete punkter.

77 ● Vi oppfordrer programkomiteen til å fjerne floskler og tomme punkt i
78 programmet. For eksempel punkter som "Gjøre matematikk til et fag for alle,
79 med mer variasjon og valgfrihet i arbeidsmåter" (Linje 1115, punkt 3, Skole og
80 grunnkompetansen).

81 ● Vi vil oppfordre til at redaksjonskomiteen tar inn en poet, dikter, forfatter eller
82 lignende til å gå over teksten etter at det innholdsmessige er på plass. Dette
83 gjelder ikke først og fremst kulepunktene, men brødteksten og innledningene.
84 Man kan gjerne la seg inspirere av tonen i det gamle arbeidsprogrammet.
85 Viktig at dette i så fall kontrolleres i etterkant av noen med politisk
86 kompetanse slik at man er sikre på at intensjonene ivaretas.

87 ● Programkomiteen skriver i sitt utkast på linje 905 at "Det er spesielt viktig å
88 engasjere ungdom i demokratiet.". Oslo MDG vil i den anledning bemerke at
89 flere av Oslo GUs forslag om å styrke ungdoms deltakelse og reelle
90 demokratiske muligheter **ikke** er innarbeidet i komiteens utkast. Vi opplever
91 derfor at dette ikke samsvarer med tiltakene som er foreslått. Vi mener
92 selvsagt at det er et viktig mål å engasjere underrepresenterte grupper i
93 demokratiet, og ungdom spesielt, men ser ikke dette gjenspeilet godt nok i
94 tiltakspunktene. Oslo MDG forventer at programkomiteen går inn for flere
95 konkrete tiltak i neste programutkast.

96

97

98

99

100

101 Innspill til de enkelte kapitlene i programutkastet

102 1. VÅRT LIVSGRUNNLAG

103 Endringer i innledende avsnitt:

- 104 ● Linje 69: Endre setningen fra "å forhindre klimaendringene og stanse tapet av
- 105 biologisk mangfold" til "å forhindre utvikling av de alvorlige klimaendringene vi
- 106 nå opplever og tap av biologisk mangfold."
- 107 ● Linje 71: Legge til "vår egen" slik at setningen blir "sikrer vi velferd for vår
- 108 egen og fremtidige generasjoner"
- 109 ● Linje 78: Endre fra "kjærlighet til naturen" til "naturens tålegrense for
- 110 temperaturendringer og ivaretagelse for vårt felles livsgrunnlag på jorda".

111

112 **1.1 Natur og biologisk mangfold**

113 Legge til ny setning i avsnittet:

- 114 ● Linje 98: Legge til følgende setninger: "*Våre viktigste grønne vekstnæringer*
- 115 *er knyttet til matproduksjon som nå utfordres av klimaendringer. Vår*
- 116 *selvforsyningsgrad er historisk lav på kun 40%. For å øke denne vil De*
- 117 *Grønne klimatilpasse og videreutvikle våre primærnæringer.*"

118

119 Endring av eksisterende punkter:

- 120 ● Utdype linje 103 med "med oversikt over naturtyper, arter og landskapstyper"
- 121 ● Utdype linje 105 med "inkludert opprettelsen av nasjonalpark i Østmarka"
- 122 ● Endre linje 123 fra "Skjerpe naturmangfoldsloven" til "Bruke
- 123 naturmangfoldsloven"
- 124 ● Utdype linje 125 med "som ulv og gaupe, og etablerte uberørte
- 125 villmarksområder som er store nok til å romme disse."

126

127 Nytt punkt:

- 128 ● De Grønne vil etablere en storstilt nasjonal klimatilpasningsplan for registrering
- 129 av endringer og ivaretagelse av naturmangfold i vårt nye klima. Planen vil
- 130 også omfatte nødvendige klimatilpasningstiltak for landbruk, fiskeri og
- 131 oppdrettsnæringen.

132 Kontroversielt punkt:

- 133 - Stå for en aktiv føre-var-politikk for bruk av genteknologi, gjennom å vektlegge
- 134 miljø, helse og sosiale forhold.

135 **Stemmetall for:**

Stemmetall mot:

136

137 1.2 Klima

138 Endring av eksisterende punkter:

- 139 ● Endre linje 169-170, punkt 6 til:

140 "Gjøre Norge til et foregangsland for smarte transportløsninger. Redusere bruk av bil

141 der andre transportløsninger foreligger og redusere bilbruk med 30 prosent i byene

142 innen 2030."

- 143 ● Endre linje 174 fra "økte flyseteavgifter" til "økte avgifter på fossilt flydrivstoff"

144

145 Disse punktene mener vi det er viktig å beholde i utkastet:

- 146 ● Punkt 5 om CCS

147

148

149

150 Vi foreslår disse nye punktene:

- 151 ● Innføre en klimaavgift på uttak av torv og inkludere karbonutslipp for
152 myrødeleggelse i klimaregnskap
153 ● Etablere storskala CO2-lagring i Nordsjøen som kan lagre CO2 fra hele Nord-
154 europa. Dette inkluderer bygging av infrastruktur for CO2-transport.
155

156 Kontroversielt punkt:

- 157 - Gjennomføre en gradvis og planmessig utfasing av petroleumsvirksomheten
158 over en 15/20-årsperiode

159 **Stemmetall for 15 år: Stemmetall for 20 år: Stemmetall for ingen tallfesting:**

160

161 **1.3 Forurensing og miljøgifter**

162 Endring av eksisterende punkter:

- 163 ● Endre linje 201-202 fra "å redusere bruk av plastemballasjen" til "å redusere
164 unødvendig bruk av plastemballasje"
165

166 Vi foreslår disse nye punktene:

- 167 ● Forby mikroplast i kosmetikk og hygieneprodukter. Etablere en handlingsplan
168 for å stanse alle store utslipp av mikroplast til norsk natur, som gummidekk og
169 plastgranulater fra kunstgress.
170 ● Forby sjødeponier og umiddelbart stoppe planene om sjødeponering i norske
171 fjorder som Repparfjorden og Førdefjorden
172 ● Sterkt redusere bruken av veisalt
173

174 **1.4 Dyrevelferd**

175 Endring av eksisterende punkter:

- 176 ● Utdype linje 234 med "Om forbud uteblir: Avvikle statsstøtten til
177 pelsdyrnæringen."
178

179 Vi foreslår disse nye punktene:

- 180 ● Styrke dyrevelferden i det økologiske regelverket, og sikre at dyr får
181 behandling av medisiner med dokumentert effekt.
182 ● Innføre ny subsidieordning for rydding og slått i utmark, og for fribeite seks
183 måneder i året.

184 Kontrovers

185 - Hvalfangst:

- 186 a. Forby all fangst av hval og sel. **Stemmetall:**
187 b. Kutte subsidier til hvalfangstnæringen. **Stemmetall:**
188 c. Ikke ha med dette punktet. **Stemmetall:**
189

190 - Utrede innføring av dyresertifikat.

191 **Stemmetall for: Stemmetall mot:**

192

193 - Utfase hold av dyr i dyreparker, med unntak av tilfeller hvor dyreholdet er
194 begrunnet i vern og reintroduksjon av truede arter

195 **Stemmetall for: Stemmetall mot:**

196

197

198

199

200

201 **2 GRØNN ØKONOMI**

202 **2.1 Grønne styringsprinsipper**

203 Endring av eksisterende punkter:

- 204 ● Stryke punkt 1 om å legge FNs bærekraftsmål til grunn
- 205 ● Endre punktet på linje 317 til "Endre handlingsregelen til at man over tid ikke
- 206 skal bruke mer enn 3 % av avkastningen til oljefondet"
- 207 ● Endre linje 331-332, punkt 11, til: Jobbe for å redusere bruken av forbrukslån
- 208 ved å innføre et øvre tak for rentesats på forbrukslån."

209

210 Kontroversielle punkter:

- 211 - Forebygge skadelig spekulasjon og uansvarlig utlånsvirksomhet med
- 212 strengere regulering av banker og finansinstitusjoner.
- 213 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**
- 214 - Stille krav til at alle børsnoterte selskaper om å rapportere økologiske og
- 215 sosiale verdier i tillegg til økonomiske i årlige regnskap og utrede hvordan
- 216 dette kan brukes til å gi skattefordeler til selskaper som presterer godt.

217

Stemmetall for: **Stemmetall mot:**

218

219 **2.2 Forbruk og deling**

220 Endring av eksisterende punkter:

- 221 ● Endre punktet på linje 363 til "Etablere gratis utlånordninger på flere
- 222 samfunnsområder, etter modell fra utlån ved offentlige bibliotek."

223

224 Vi foreslår disse nye punktene:

- 225 ● Innføre en etikklov som sikrer forbrukerens rett til informasjon om et produkts
- 226 produksjonsforhold.
- 227 ● Styrke reklamasjonsretten etter forbrukerkjøpsloven, blant annet ved at fem
- 228 års reklamasjonsfrist gjøres gjeldende for flere varegrupper enn i dag.
- 229 ● Forby reklame for sikkerhetsløse lån som forbrukslån og kredittkort.
- 230 ● Regulere reklame i det offentlige rom strengere, særlig reklame som bidrar til
- 231 lys- eller støyforurensing. Støtte lokale forbud mot reklame.
- 232 ● Innføre mindre gunstige avskrivningsregler for reklame
- 233 ● Utrede skatt på kommersiell reklame

234

235 Disse punktene mener vi det er ekstra viktig å beholde i utkastet:

- 236 ● Punkt 16 på linje 372 om å ha mindre reklame på offentlige steder og mindre
- 237 oppsøkende reklame

238

239 Kontroversielt punkt:

- 240 - Forby reklame for flyreiser og fossilbiler på samme måte som vi i dag
- 241 regulerer reklame for alkohol og tobakk.

242

Stemmetall for: **Stemmetall mot:**

243

244 **2.3 Skatter og avgifter**

245 Vi foreslår disse nye punktene:

- 246 ● Gjeninnføre arveavgiften med et bunnfradrag på 10 millioner kroner

247

248

249

250 Kontroversielt punkt:

251 - Formuesskatt og boligskatt

252 a) Øke satsen i formuesskatten, øke bunnfradraget til 3,5 mill. og øke
253 ligningsverdien til 90 % for sekundærbolig. **Stemmetall:**

254 b) Øke bunnfradraget i formuesskatten til 45 mill. og erstatte formuesskatten for
255 fast eiendom med en nasjonal eiendomsskatt med bunnfradrag på 3,5 mill og
256 øke ligningsverdien til 90 % for sekundærbolig. **Stemmetall:**

257

258 - Øke grensen for kommunale skattesatser

259 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**

260

261 - Innføre avgift på finanstransaksjoner, aksjehandel og valutatransaksjoner med
262 innslagspunkt og skattesats innrettet for å ramme skadelig spekulasjon.

263 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**

264

265 - Pendlerfradrag

266 a. Avvikle skattefradragene for reise- og pendlerutgifter. **Stemmetall:**

267 b. Stramme inn reisefradraget ved å senke den øvre kilometergrensen

268 **Stemmetall:**

269 c. Ikke ha noe om penderfradrag **Stemmetall:**

270

271 **2.4 Internasjonal handel**

272 Her foreslår vi følgende endringer til innledningen:

273 ● Legge til følgende i første avsnitt etter første setning:

274 Internasjonalt samarbeid er vesentlig for små økonomier og for utviklingsland. Slik
275 samarbeid har bidratt til hevede standarder for miljø, arbeidsrettigheter og
276 standardisering, og har løftet mange land ut av fattigdom ved å sikre
277 markedsadgang. For et land som Norge er internasjonalt samarbeid på
278 handelsområdet en garanti for markedsadgang og deltakelse på den globale arena
279 med norske produkter og løsninger.

280

281 ● Stryke setningen på linje 452-453 om hemmelighold i forhandlinger

282 ● Stryke setningen på linje 453-455 om proteksjonisme i utviklingsland

283 ● Legge til at "Forurenser betaler-prinsippet" skal være viktig i internasjonale
284 forhandlinger.

285

286 Endring av eksisterende punkter:

287 ● Endre punkt 1 på linje 458 til "Arbeide for at fremtidige handelsavtaler er
288 drivere for økte miljøstandarder og arbeiderrettigheter."

289 ● Utdype punkt 5 linje 467 med "en såkalt 'Tobin'- eller 'Robin Hood'-skatt etter
290 "valuta og verdipapirer"

291 Vi foreslår disse nye punktene:

292 1. Innføre strengere straffer for storskala skatteundragelse

293 2. Styrke skattemyndighetenes evne til å forfølge storskala og internasjonal
294 finans kriminalitet

295 3. Styrke ordningen med Land-for-land-rapportering, slik at den blir offentlig
296 tilgjengelig, gjelder alle selskaper, og umiddelbart tilgjengeliggjøres landet
297 hvor virksomheten skjer.

298 4. Alle handelsavtaler som skal reforhandles må ha med elementer av
299 bærekraft.

300 5. Støtte opp om Corporate Social Responsibility-initiativ internasjonalt

301 **2.5 Eierskap**

302 Vi foreslår disse nye punktene:

- 303
- At Oljefondet ikke skal investere i bedrifter knyttet til våpenindustrien.
 - At Oljefondet trekker seg ut av av skatteparadiser og selskaper som er registrert i skatteparadiser.
 - Legge til et krav om at offentlige innkjøp skal fortrinnsvis bruke produsenter som gir levelønn til ansatte i alle ledd av produksjonen

308

309 Kontroversielt punkt:

310 a. Selge Statoils internasjonale petroleumsvirksomhet, men beholde eierskapet på norsk sokkel og videreføre statens eierandel i Statoil på dagens nivå. **Stemmetall:**

311 b. Bruke eiermakten i Statoil til å sette i gang en omstilling til et fornybarselskap.

312 **Stemmetall:**

313

314

315

316

317

318

319 Vi foreslår disse nye punktene:

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

3 GRØNT NÆRINGS LIV

3.1 Teknologi og innovasjon

- Opprette et grønt omstillingsfond for å støtte økt ressurseffektivisering, miljøvennlige løsninger og nye grønne arbeidsplasser, med særlig fokus på såkalt sirkulærøkonomi.
- Opprette en "dultepatrolje" bestående av adferdsforskere som sammenfatte, fremforske og teste nyere innsikter om menneskelig adferd for å forbedre folks velferd og levekår, og til å gjøre offentlig sektor mer effektiv, etter modell fra «The Social and Behavioral Science Team (SBST)» i USA og «Behavioral Insights Team (BIT)»

3.2 Verdiskapning i hele landet

Vi foreslår disse nye punktene:

- Øke satsning på Andøya Space Center, Norsk Romsenter og oppstartsbedrifter med mål om å styrke Norges posisjon internasjonalt innen salg av tjenester, datanedlastning og oppskytning av nanosatellitter for blant annet jordobservasjon.
- Legge til rette for en utbygging av Norsk romindustri ved å styrke nasjonale følgemidler og bidrag til frivillige programmer i den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA)

3.3 Olje og gass

Avstemning om følgende punkt på linje 634:

- Gjennomføre en gradvis og planmessig utfasing av petroleumsvirksomheten over en 20-årsperiode.

Stemmetall for 20år: Stemmetall for 15år: Stemmetall for å ikke tallfeste:

350 **3.4 Jordbruk**

351 Endring av eksisterende punkter:

- 352 ● I punkt 8, 10,11 og 22 foreslår vi å bytte “økologisk” med “bærekraftige
353 fremstilte” eller “bærekraftige”
354

355 Vi foreslår disse nye punktene:

- 356 ● Etablere et nasjonalt støttefond for urbane dyrkningsmetoder, som
357 aquaponisk matproduksjon.
358

359 Avstemning om følgende punkter:

- 360 ● Linje 672: Utnytte tollvernet maksimalt slik at bønders inntekt i hovedsak
361 dekkes av prisen på produktene deres og ellers bruke jordbruksoppgjøret til å
362 sikre et rimelig inntektsnivå.

363 **Stemmetall for å beholde punktet:**

Stemmetall for å stryke punktet

364

365 Linje 698, Fase ut bruk av kjemisk-syntetiske sprøytemidler innen 2030 og redusere
366 mengden kunstig nitrogen gjødsel.
367

368 **Stemmetall for å beholde punktet:**

Stemmetall for å stryke punktet:

369

370

371 **3.5 Havbruk og fiskeri**

372 Vi foreslår følgende overordnede endringer:

- 373 ● Vi foreslår å dele opp kapittelet i flere underkapitler, f.eks. ved å skille mellom
374 havbruk og fiskeri
375 ● Vi foreslår å få inn mer politikk på marint vern med følgende brødtekst og
376 handlingspunkter:
377 ● Vi foreslår et eget kapittel om marint vern med følgende brødtekst og punkter:

378 *Marint vern*

379 Norge sine havområder er store og sårbare. De viktigste tiltakene er små, lokale
380 fredningsområder. De Grønne mener at marint vern er en viktig brikke for å beskytte
381 sårbare arter, økosystemer samt sørge for at kommersielt attraktive arter ikke blir
382 overbeskattet.
383

384 *De Grønne vil:*

- 385 ● Sikre korallrev og ålegressenger som viktige gyte- og oppvekstområder for
386 fisk og skalldyr ved å ha oppdrettsfrie soner. Samt gjenetablere ødelagt
387 tareskog .
388 ● Verne 10 % av havarealene før 2021.
389 ● Bygge opp bestander av truede arter, og sikre at høsting av marine arter skjer
390 i tråd med forskningsbaserte råd.
391 ● Styrke og utvide ordningen med nasjonale laksefjorder.
392 ● Utrede muligheten for å utarbeide en lik ordning som nasjonale laksefjorder
393 for andre sårbare villfiskbestander, f.eks fjordtorsk.
394 ● Jobbe for å opprette lokale fredningsområder ved å verne viktige
395 oppvekstområder for yngel, larver og ungfisk.
396

397 Vi foreslår følgende endringer til brødteksten:

- 398 ● Legge til “Potensialet for utnyttelse av restråstoff er stort og må
399 videreutvikles.” på slutten av første avsnitt”

- 400 ● Endre avsnittet om havbruk/oppdrettsnæring til:
401 "Oppdrettsnæringen er Norges nest største eksportnæring, men samtidig en
402 av de store miljøutfordringene langs kysten. For at oppdrettsnæringen skal bli
403 en fremtidsrettet grønn og bærekraftig næring må det settes strenge miljøkrav
404 som hindrer påslag av lus, rømming og forurensing av omgivelsene. Dette
405 ved å gjøre konsesjonene mer avhenging av dokumentert, bærekraftig drift.
406 Fôrråvarene skal være bærekraftige, utslipp til sjø skal stoppes og
407 dyrevelferden skal bedres. De Grønne vil at Norge skal være et
408 foregangsland innenfor fiskehelse, og bidra til å styrke sysselsettingen langs
409 kysten ved å jobbe for økt selvforsyningsgrad, og bruk av bærekraftige marine
410 ingredienser som fôrressurser. Økt selvforsyningsgrad til fôrindustrien vil bidra
411 til å gi forbrukerne et bedre produkt og produsentene større forutsigbarhet."
412
413

414 Vi foreslår følgende endringer av eksisterende punkter:

- 415 ● Punkt 4: Legge til "Innføre momsfratak for elsjaker og" i starten av punktet
416 ● Punkt 9: Endre til "La Forurensingsloven loven gjelde for oppdrettsnæringen
417 for å stanse skadelig forurensing."
418 ● Punkt 13: Utvide punktet til "Støtte utvikling av selektive og selvoppløsende
419 redskaper for å redusere mengden uønsket bifangst og stoppe
420 spøkelsesfiske."
421

422 Vi foreslår følgende nye punkter:

- 423 ● Styrke arbeidet med fiskeribasert bistand ved å arbeide internasjonalt med
424 bærekraftig forvaltning og problemer knyttet til overbeskatning og utkasting av
425 fisk.
426 ● Ved utdeling av kvoter skal spesielt hensyn til rekruttering og sysselsetting
427 ligge til grunne.
428 ● Etablere mottaksstasjoner for fiskebåter og oppdrettsutstyr.
429 ● Forenkle regelverket for utdeling av konsesjoner og gjøre konsesjonene mer
430 avhenging av dokumentert, bærekraftig drift.
431

432 3.6 Skogbruk

433 Vi foreslår disse nye punktene:

- 434 ● Forby hogst i såkalt "gammelskog", altså skog eldre enn 160 år
435 ● Gjeninnføre forbudet mot subsidiering av skogsbilveier inn i
436 villmarkespregede områder
437

438 3.7 Energi

439 Vi foreslår å skrive om innledningen til følgende:

440 Norge har siden begynnelsen av forrige århundre produsert ren energi gjennom
441 vannkraft, som også har vært grunnlag for den industrielle vekst i Norge og basis for
442 dagens velferdssamfunn. De unike geografiske forhold med fjell, fosser og vårt
443 semiarktiske klima har gitt oss enorme fordeler i produksjon av vannkraft. Også i dag
444 er nesten all vår kraftproduksjon fornybar. Likevel går fossilt energiforbruk opp og
445 utgjør i dag rundt halvparten av forbruket. De Grønne ønsker å fremheve Norges
446 særstilling når det gjelder produksjon av fornybar energi og utnytte den tradisjon og
447 kunnskap norske eksperter besitter til videre vekst i fornybarsektoren. Etablering av
448 småkraftverk hos private landbruksaktører sikrer lokal strømforsyning og lokalt
449 eierskap må stimuleres.
450

451 De Grønne ønsker at energipolitikken fortsatt skal være en robust bærebjelke i den
452 videre utviklingen av fremtidens Norge. Videre utbygging av fornybar energi må
453 skje innenfor rammene av en helhetlig osv (dette avsnittet slik det står).

454
455 Ved hjelp av vedlikehold og oppgradering av vår sterke, eksisterende fornybar sektor
456 og vektlegging av nyere fornybare kilder som vind og bølger vil De Grønne at Norge
457 forblir et foregangsland innen fornybarsektoren og en kilde til forutsigbar og ren kraft
458 for Europa.

459
460 Vi foreslår å endre følgende eksisterende punkter:

- 461 ● Legge til på punkt 12: "og relevant og godt vedlikehold av strømmettene."
- 462 ● Legge til på punkt 14: "og støtte flere sjøkabler mot England og kontinentet."

463
464 Vi foreslår disse nye punktene:

- 465 ● Kartlegge solressursene i Norge
- 466 ● Avvikle ordningen med opprinnelsesgarantier
- 467 ● Innføre skattefradrag på investeringer i fornybar energi

468
469

470 Avstemning på følgende alternativer:

471 a. Føre en restriktiv politikk på utbygging av vindkraft på land

472 b. Jobbe for økt utbygging av vindkraft på land i Norge etter et nasjonalt planverk for
473 utbygging som skjermer viktige natur- og friluftsområder.

474 **Stemmetall for a. Stemmetall for b.**

475

476 Avstemning på følgende alternativer:

477 a. Stanse utbygging av nye vassdrag.

478 b. Legge større vekt på miljø og landskapsverdier når det gis konsesjoner til nye
479 vannkraftverk og småkraftverk, og stanse tildeling av konsesjoner til kraftverk uten
480 reguleringsevne.

481 **Stemmetall for a. Stemmetall for b.**

482

483 **4 DEMOKRATI OG DELTAKELSE**

484 **4.1 Livskraftige regioner og kommuner**

485 Ingen endringsforslag

486

487 **4.2 Et levende folkestyre**

488 Endring av eksisterende punkter:

- 489 ● Stryke punkt 6, på linje 920 "Senke sperregrensen for å få
490 utjevningsmandater ved stortingsvalg til 2 %.

491

492 **4.3 Medier og offentlighet**

493 Ingen endringsforslag

494 **4.4 Sivilsamfunn og frivillighet**

495 Ingen endringsforslag

496

497 **4.5 Digitale rettigheter**

498 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 499 ● Oppheve Norges tilslutning til EUs datalagringsdirektiv.
- 500 ● Utrede strengere regulering av DRM-systemer («Digital Rights Management»,
501 eller digital rettighetsadministrasjon).

502 **4.6 Et digitalt Norge**

503 Ingen endringsforslag

504

505 **5 SKOLE OG KOMPETANSE**

506 **5.1 Barnehager**

507 Ingen endringsforslag

508

509 **5.2 Skole og grunnkompetansen**

510 Vi ønsker å gjøre disse endringene:

- 511 ● Stryke bruken av ordet "pedagogisk" i hele kapittelet, spesielt i kulepunkt 2, 6
512 og 9.
513 ● Endre linje 1113, punkt 2, til: gi lærerne mer tid til å være lærere ved å
514 redusere krav til rapportering og dokumentasjon.
515

516 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 517 ● Støtte prøveprosjekter med seinere start på skoledager.
518 ● Lage fritaksordning for fremmedspråk på vitnemålet *på studiespesialiserte*.
519 ● Legge til rette for opplæring i kritisk tenking for å ruste elevene mot
520 kroppspress, ekstremisme, påvirkning fra reklame osv.
521 ● introdusere programmering i grunnopplæringen
522 ● Støtte opp om Ludvigsen-utvalgets vektlegging av bærekraftig utvikling, kritisk
523 tenkning, det flerkulturelle samfunnet og folkehelse og livsmestring viktige
524 flerfaglige temaer i fremtidens skole.
525 ● innføre kritisk tenkning som kompetanseområde/grunnleggende ferdighet i
526 læreplanverket.
527 ● Tilrettelegge for at nettbaserte Open Educational Resources kan bli et fullgodt
528 alternativ til papirbaserte læreverk.
529 ● at undervisning i utviklingslære introduseres i naturfag på barnetrinnet og
530 styrkes i hele grunnopplæringen.
531 ● Å gi kontaktlæreren en ekstra time i uka, som skal timeplanfestes for at
532 læreren skal kunne se alle sine elever regelmessig, og under fire øyne.
533 ● Å sette et øvre tak på hvor mange kontaktelever hver kontaktlærer skal ha
534 ansvar for å følge opp. Kontaktlæreren bør maks ha 20 elever som sitt
535 hovedansvar.

536 Avstemning på følgende punkt:

- 537 ● Linje 1125, punkt 10: Ikke innføre heldagsskole som innebærer at barna må
538 være på skolen flere timer per dag enn ved dagens ordning.
539

540 **Stemmetall for å beholde punktet:**

Stemmetall for å stryke punktet:

541

542 Avstemning på følgende alternativer:

543 a. Innføre og finansiere individuelle og kommunale program for etter- og
544 videreutdanning blant lærere.

545 b. Innføre en nasjonal minstenorm for antall lærere per elev i en kommune.

546 **Stemmetall for a.**

Stemmetall for b.

547

548 **5.3 Fag- og yrkeskompetanse**

549 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 550 ● Inkludere emner i spesialpedagogikk som en del av lærerutdanningen så
551 lærere kan bedre samarbeide med PPT.

552 **5.4 Forskning og høyere utdanning**

553 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 554 • All offentlig finansiert forskning skal være tilgjengelig gratis for alle.

555

556 **5.5 Kompetanse for det grønne skiftet**

557 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 558 • Gå inn for å avslutte all petroleumsforskning som ikke er direkte rettet mot
559 skade-/utslippsforebygging og reduksjon av klimagassutslipp fra norsk
560 petroleumsvirksomhet, og overføre midlene til forskning på utvikling og
561 implementering av fornybar energi og energieffektivisering.

562 **6. ARBEID OG VELFERD**

563 **6.1 Arbeidslivet**

564 Avstemning på følgende alternativer:

565 a. Innføre en ekstra lovfestet ferieuke.

566 b. Redusere arbeidstiden for heltidsarbeid slik at redusert arbeidstid i hovedsak
567 erstatter reallønnsøkning.

568 c. Gjennomføre prøveprosjekt med kortere arbeidstid i det offentlige.

569

570 **Stemmetall for a: Stemmetall for b: Stemmetall for c:**

571 **6.2 Velferd og inkludering**

572 Vi ønsker å gjøre disse endringene:

- 573 • Stryke punkt 10 om å utrede borgerlønn som erstatning for dagens
574 velferdsytelser. I det minste bør man stryke ordet erstatning.

575

576 Kontroversielle punkter:

- 577 - Redusere lønnskompensasjonsgraden i sykelønnen til 90 % unntatt for
578 lavtlønnede.

579 **Stemmetall for: Stemmetall mot:**

- 580 - Innføre gradert barnetrygd for å gi høyere barnetrygd til husstander med lav
581 inntekt.

582 **Stemmetall for: Stemmetall mot:**

- 583 - Si nei til profitt på velferdstjenester

584 **Stemmetall for: Stemmetall mot:**

585

586 **6.3 Aktivt seniorliv**

587 Ingen endringsforslag

588

589 **7. FRIHET OG MANGFOLD**

590 **7.1 Oppvekst og familie**

591 Kontroversielt punkt:

- 592 - Videreføre kontantstøtten, med vilkår om at redusert arbeidstid fordeles
593 mellom foreldrene etter samme delingsbrøk som foreldrepermisjonen.

594 **Stemmetall for:**

- 595 - Avvikle kontantstøtten **Stemmetall for:**

596

597 **7.2 Likestilling**

598 Ingen endringsforslag

599

600

601

- 602 **7.3 Livssyn**
603 Kontroversielt punkt:
604 - Gå mot bruk av ansiktsdekkende hodeplagg i offentlig tjeneste og i skolen.
605 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**
606
- 607 **7.4 Integrering**
608 Ingen endringsforslag
609
- 610 **8. KULTUR**
611 **8.1 Kunst og opplevelser**
612 Ingen endringsforslag
613
- 614 **8.2 Friluftsliv og idrett**
615 Ingen endringsforslag
616
- 617 **8.3 Språklig mangfold**
618 Kontroversielt punkt:
619 - At sidemålsopplæringen starter allerede i barneskolen.
620 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**
621
- 621 **8.4 Kulturarv**
622 Ingen endringsforslag
623
- 624 **9. HELSE OG OMSORG**
625 **9.1 Folkehelse**
626 Ingen endringsforslag
627
- 628 **9.2 Helsevesenet**
629 Ingen endringsforslag
630 **9.3 Psykisk helse**
631 Ingen endringsforslag
632
- 633 **9.4 Omsorg og rehabilitering**
634 Endringsforslag til punkter:
635 - Punkt 17, linje 1714: Fjerne første leddsetning som lyder "Anerkjenne
636 enkeltmenneskets rett til å ta i bruk alternative behandlingsformer,,"
637
- 638 **9.5 Ruspolitikk**
639 Ingen endringsforslag. For dissens om legalisering se kriminalitet.
640
- 641 **10 AREAL OG TRANSPORT**
642 **10.1 Arealbruk og planlegging**
643 Ingen endringsforslag
644
- 645 **10.2 Boligpolitikk**
646 - BSU
647 a) Revidere og utvide BSU-ordningen så den treffer flere grupper.
648 **Stemmetall:**
649 b) Avvikle BSU-ordningen. **Stemmetall:**
650
- 650 **10.3 Sykkel og gange**
651 Ingen endringsforslag
652 **10.4 Kollektivtransport og jernbane**

653 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 654 • Utrede muligheten for vakuumbus som Hyperloop i Norge.

655

656 **10.5 Veitrafikk**

657 Kontroversielle punkter:

- 658 - Fase ut nysalg av fossile personbiler innen 2020/2025, og fossile varebiler og busser innen 2025

660 **Stemmetall 2020/2025: Stemmetall 2025/2030: Stemmetall ikke år:**

661

662 **10.6 Lufttransport**

663 Vi ønsker å gjøre disse endringene:

- 664 • Endre linje 2071-2072, punkt 2, til: Flyseteavgift bør erstattes med økte drivstoffavgifter.

665

666 **10.7 Gods på sjø og bane**

667 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 668 • Legge til rette for elektrisk sjøtransport av folk og varer over korte avstander.

669

670 **11 JUSTIS OG BEREDSKAP**

671 **11.1 Forebygging**

672 Vi foreslår følgende nye punkt:

- 673 • De Grønne vil styrke mangfoldkompetansen i politiet gjennom utdanning og etterutdanning i samarbeid med NGOer og fagpersoner som jobber med feltet.

675

676 **11.2 Kriminalitet**

677 Kontroversielt punkt:

- 678 - Rusmidler

679 a) Utrede ulike modeller for streng regulering av cannabis og andre lettere rusmidler som i dag er illegale for å redusere kriminalitet og skadevirkninger ved rusmisbruk.

681 **Stemmetall:**

682 b) Fjerne straff for all bruk og besittelse av brukerdoser av narkotiske stoffer til fordel for skadeforebygging og god behandling. **Stemmetall:**

684 c) Ikke ha med punkt om dette. **Stemmetall:**

685

- 686 - Sexkjøpsloven:

687 a) Opprettholde forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester. **Stemmetall:**

688 b) Avvikle sexkjøpsloven. **Stemmetall:**

689

690 **11.3 Rettssikkerhet**

691 Ingen endringsforslag

692 **11.4 Beredskap**

693 Ingen endringsforslag

694

695 **12 NORGE I VERDEN**

696 **12.1 Fred og internasjonal konfliktløsning**

697 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 698 • Være en pådriver for et internasjonalt forbud mot autonome våpensystemer ("drapsdroner").
- 699 • Norge skal kreve sluttbrukererklæring for alle strategiske varer. Norskeide bedrifter i utlandet skal følge norsk regelverk.

701

702 Vi ønsker å gjøre disse endringene:

- 703 ● Endre linje 2278-2279, punkt 4, til: De Grønne vil at indikasjoner om brudd på
704 internasjonal humanitær rett i operasjoner der Norge deltar alltid granskes,
705 samt bidra til at alle FN-soldater får grundig folkerettslig opplæring.
706

707 Kontroversielt punkt:

- 708 - Endre grunnloven slik at norsk deltakelse i krigsoperasjoner i utlandet må
709 vedtas av Stortinget.

710 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**

711

712 **12.2 Forsvar**

713 Kontroversielt punkt:

- 714 - Opprettholde norsk medlemskap i NATO.

715 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**

716

- 717 - Verneplikt

718 a) Profesjonalisere forsvaret gjennom blant annet å fjerne verneplikten.

719 **Stemmetall:**

720 b) Opprettholde dagens verneplikt og retten til å nekte. **Stemmetall:**

721 c) Innføre alternativ førstegangstjeneste innen Siviltforsvaret. **Stemmetall:**

722

- 723 - Arbeide for å styrke forholdet til Russland.

724 **Stemmetall for:** **Stemmetall mot:**

725

726 **12.3 Migrasjon og asyl**

727 Vi foreslår følgende nye punkter:

- 728 ● Sikre positiv gjensidig anerkjennelse av asylbeslutninger innen

729 Schengensamarbeidet

- 730 ● Forsterke retten til familiegjenforening ved å inkludere søsken og familier som
731 dannes i transitland

- 732 ● Sikre lovlig asylvei til Europa fra sterkt belastede områder
733

734 **12.4 Internasjonal solidaritet**

735 Dette er nye punkter vi ønsker å legge til:

- 736 ● Etablere et bistandsfond for å kutte utslippene fra kortlivede klimadrivere som
737 metan og sot i fattige land.

- 738 ● Ta initiativ til en global satsning på de fattiges tilgang til sine lands rettsvesen.

- 739 ● Bruke minst én prosent av midlene som årlig brukes på militærvesen og

740 forskning med militære formål på å utvikle og støtte ubevæpnet sivil

741 beskyttelse og ledsaging, altså at internasjonale sivilsamfunnsaktører

742 gjennom sin tilstedeværelse beskytter sivile som risikerer å bli utsatt for vold.

743 **12.5 Europapolitikk**

744 Ingen endringsforslag